

*Дмитро Ольшанський,
к. пед. н., доцент, м. Київ*

Зміст формування мовної компетенції як необхідної передумови навчання іншомовної комунікації у професійній сфері

На сучасному етапі розвитку вищої професійної освіти відбувається об'єктивний процес оптимізації навчання іноземної мови: в межах, що визначені державними стандартами, здійснюється певна інтенсифікація навчання та зміна акцентів на користь професійної тематики та сфери комунікації. З цих пріоритетів об'єктивно впливають і деякі методичні наслідки, а саме: які підходи застосовуватимуться до навчання, які методики слід вважати ефективними, як структурувати навчальні програми, яку роль відвести формуванню лінгвістичних уявлень тощо. Питання про оптималь-

не співвідношення мовних знань та мовленнєвих умінь у навчальному процесі з іноземної мови завжди було одним з наріжних каменів методики минулого і сучасності. Визначаючи мовленнєву діяльність об'єктивною метою навчання іноземної мови (а також у значній мірі і засобом для досягнення цієї мети), ми також виходимо з того, що мовна система є об'єктом адекватної уваги учасниками навчального процесу. Згідно з основоположними принципами комунікативної методики, які ми в цілому розділяємо, процес оволодіння структурами іноземної мови повинен бути невідривно пов'язаний з усвідомленням та опануванням функціональної стороною цих структур. Іншими словами, специфіка комунікації у професійній сфері визначатиме зміст мовної компетенції студентів та методику навчання мовних явищ та формування мовних навичок, необхідних для ефективного комунікації. Також у конструюванні змісту роботи зі студентами над системою мови ми враховуємо те, що шкільний курс передбачає майже повне оволодіння граматичним та фонетичним матеріалом та формування значного лексичного мінімуму. Водночас, необхідно вказати на певні специфічні моменти, які притаманні процесу навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі та які впливають на визначення змісту та технології навчання. Як засвідчують різноманітні та численні спостереження, мовна компетенція студентів вищих навчальних закладів має яскраво виражений індивідуальний характер. За винятком студентів - іншомовних філологів. Для мовних знань і навичок використання мовного матеріалу студентами різних спеціальностей характерні ознаки значної нестабільності, недостатньої чіткості, певної фрагментарності. В цілому особливо помітно переважає рецептивне володіння граматикою і лексикою над продуктивним, мовні знання несистемні, не достатньо підкріплені тренуваннями, відірвані від практичного використання. Якщо поверхнєве володіння граматикою дозволяло студентів здійснювати комунікацію в нейтральному реєстрі на базовому рівні, то умови професійної комунікації висувають більш жорсткі вимоги до комуніканта. Особливо значення, як відомо, набувають матеріали для професійно-орієнтованого читання і письма, зміст і стилістика яких визначають принципово відмінне лексичне та синтаксичне оформлення. За таких обставин завдання викладача полягає в ефективній та науково обгрунтованій інтеграції мовного компонента в зміст і методичні підходи до навчання так, щоб вивчення лінгвістичних явищ слугувало практичним цілям і водночас не було позбавлено системності. Для реалізації цієї ідеї ми пропонуємо наступне:

- розробити та запровадити у практику різноманітні засоби діагностування проблем, пов'язаних з володінням студентами лінгвістичними знаннями;
- забезпечити загальний базовий рівень володіння мовними явищами, ліквідуючи прогалини в знаннях та згладжуючи інтраіндивідуальні розбіжності між студентами;
- запровадити в практику систему із самостійної роботи студентів з системою мови, надання відповідних методичних рекомендацій, літератури, персональних консультацій та формування індивідуальних планів роботи з мовою;
- забезпечити умови для формування мовних навичок та максимально ефективного практичного використання мовного матеріалу в мовленнєвій діяльності.